

Psychologické aspekty výchovných prostředků. Management školní třídy.

Výchovné prostředky

odměny a
tresty,
povzbuzení

osobní
příklad

slovní
působení

Odměny

- působení (rodičů, učitelů, vrstevníků) spojené s určitým chováním (CH)
 - 1) vyjadřuje kladné společenské hodnocení CH
 - 2) přináší vychovávanému uspokojení některých jeho potřeb

-
- dárek (věcný, peněžní)
 - pochvala, úsměv, projev sympatie
 - umožnění činnosti nebo zážitku (výlet, návštěva sport. utkání, zajímavá společná činnost s dospělým)

Tresty

- působení R, U, vrstevníků spojené s určitým CH, které
 - 1) vyjadřuje negativní společenské hodnocení tohoto CH
 - 2) přináší vychovávanému omezení některých potřeb, nelibost, frustraci

-
- fyzické tresty
 - psychické trestání – projevy negativních emocí, záporného vztahu (vyhrožování, mračení se, nemluvení s dítětem)
 - zákaz oblíbené činnosti (sledování TV) nebo přinucení k neoblíbené činnosti (úklid, mnohonásobné opisování ve škole)

Odměny a tresty - srovnání

- odměny – podporují učení (vč. sociálního)

Na čem závisí působení odměn?

- tresty – různé účinky

Působí fyzické tresty zastrašujícím způsobem?

Jaké mohou být důsledky psychického trestání?

Lze vždy zakázat oblíbenou činnost?

Metoda přirozených a logických důsledků

- adekvátní forma „potrestání“
- J. J. Rousseau
- pomáhá dítěti pochopit, co udělalo a že je opodstatněné přispět k nápravě
- „přijatelný“ trest – odsuzuje konkrétní chování/čin a ne osobu, nedochází ke ztrátě sympatie, lásky, důvěry, pomoci dospělého ve vztahu k dítěti

Management školní třídy

- soubor **technik a dovedností** U, kt. umožňují **řídít** třídu a vyučování, **efektivně kontrolovat** žáky a vytvářet **pozitivní učební prostředí** pro všechny

Cíle řízení třídy

- vytvořit prostředí a podmínky, které maximalizují učení žáků
- pomoci žákům dospět, tzn. učit je, jak řídit sami sebe a ukázat jim, jak si zvnitřnit pravidla a postupy, které podporují učení

Jak toho dosáhnout?

- Vést žáky k reflexi jejich chování a školních výkonu
- Rozpoznat a odměňovat významné úsilí žáka
- Uvádět příklady úspěšných strategií, technik
- Pracovat s úspěšnými technikami seberegulace

Klíčové dovednosti k vedení třídy:

- příprava na vyučování
- vypořádání se s více situacemi najednou
- monitorování třídy, být „in“
- aktivování všech žáků a vedení diskuse

-
- zaujetí a udržování zajímavých hodin
 - předcházení, popř. korigování nežádoucího chování
 - odpočinek a uvolnění

Styly výchovného působení učitele

- **Autokratický** (záporný EV a silné Ř)
 - Hodně rozkazuje a zakazuje, vyčítá, vyhrožuje, často trestá, vyvolává napětí a strach
 - Málo přihlíží k přáním a potřebám Ž, nesnaží se je poznat
 - Nepřipouští samostatný postup řešení úlohy, omezuje samostatnost a iniciativu
 - Někdy ironizuje a zesměšňuje Ž

- **Liberální styl s nezájmem o Ž (záporný EV, slabé Ř)**
 - Nízké požadavky a nedostatečná kontrola jejich plnění
 - Působí lhostejným dojmem, někdy se chová nejistě, příp. si před Ž stěžuje nad své problémy

- **Laskavý liberální styl** (kladný EV, slabé Ř)
 - Projevuje sympatie k Ž, porozumění pro jejich potřeby, podmínky a problémy
 - Omlouvá nedostatky, kladné nízké požadavky, příp. nekontroluje jejich plnění
 - „litující a ochraňující matka“

-
- **Integrační styl** (kladný EV a střední až zesílené řízení)
 - snaží se Ž porozumět a pomoci, ochoten mluvit s nimi i o věcech, kt. se netýkají přímo školy
 - projevuje k Ž důvěru, klade přiměřené požadavky laskavou formou kontroluje požadavky (neuráží, neponižuje)
 - podporuje samostatnost a iniciativu

Použitá literatura

- Čáp, J. (2001) *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- Kyriacou, Ch. (1996) *Klíčové dovednosti učitele. Cesty k lepšímu vyučování*. Praha: Portál.
- Gálik, S. (2012) *Psychologie přesvědčování*. Praha: Grada.